

КАДРИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ФРАНЦІЇ

Актуальність статті є у тому, що Франція у світі сприймається як своєрідний еталон європейської культури, демократії і поваги до людини-творця.

Такий імідж країни зумовлений тривалими зусиллями її видатних особистостей і народу утвердити у себе і в світі ідеали свободи й рівності. Франція належить до найрозвиненіших країн світу з відносно високим прибутком на одну особу. Це дає змогу витратити на освіту значні кошти — понад 110 млрд. доларів США (1995 р.), що перевищує 7% ВВП. [3]

У статті розглядаються різні сторони та головні риси кадрової системи національної освіти у сучасної Франції. Подається опис кваліфікаційної системи та ієрархії педагогічних кадрів, умов прийому на роботу та просунення по службі. Зазначаються головні функціональні обов'язки. Підводиться підсумок з особливостей кадрової політики.

Як зазначає сайт "Освітня мережа України" – досягнення системи освіти Франції можливо узагальнити переліком кількох її видатних особливостей:

1. Рекордне серед розвинених країн охоплення дітей дошкільним вихованням і одна з кращих у світі систем підготовки до обов'язкового навчання.
2. Дуже мала участь населення в оплаті освіти та всіх інших форм послуг з набування знань і підвищення кваліфікації.
3. Відносно дуже "дешева" вища освіта, яка одночасно відзначається визнано високим рівнем знань і вмінь випускників ВЗО практично всіх типів.
4. Висока централізація управління і фінансування освіти зі створенням на державні кошти системи структур та об'єднань для залучення громадськості та фахових асоціацій до вироблення освітньої політики та вирішення складних проблем поточної діяльності закладів освіти.
5. Наявність системи передбачення попиту на ринку праці та використання її даних у заходах з професійного скеровування учнів коледжів та інших закладів освіти.

6. Висока якість навчання у школах, яка досягається цілим комплексом заходів, зокрема, ефективною диференціацією заключної стадії середньої освіти та системою поточного і заключного контролю роботи учнів та вчителів.

7. Належна підготовка та оплата вчителів і викладачів, побудова системи стимуляції до самовдосконалення і розширення фахових знань і можливостей.

8. Створення складної та багатадійної системи підтримки здібних до освіти і праці учнів, вирішення долі учня на основі лише позитивних його рис і ознак, збереження елітарної структури підготовчих класів (які почасти визначають високі вимоги до навчання на рівні ліцеїв) та Великих Шкіл з дуже суворим (але справедливим) відбором кандидатів на всіх стадіях.

9. Майже ідеальна реалізація принципів прав особи та рівного доступу до всіх стадій освіти, зокрема, шляхом безконкурсного доступу до університетів та безоплатного навчання в них. Одним з наслідків цього є те, що Франція — один зі світових лідерів за кількістю студентів-іноземців.

10. Цивілізоване регулювання і державна підтримка діяльності приватних закладів освіти як засобу здешевлення навчання та розширення свободи вибору для молоді. [1]

У Франції налічується приблизно 1 200 000 освітян у державному секторі та 200 000 чол. у приватному (1991р.). [2]

Система професійної підготовки вчителів у Франції зумовлена усім національним розвитком педагогічної думки країни. У 70-х – 80-х роках у Франції здійснювалась розробка та утвердження нових підходів до підготовки вчителів загальносередньої та вищій школи.

У науково-педагогічній і спеціальній літературі розглянуті деякі аспекти проблеми, що досліджується, а саме: професійна підготовка і діяльність вчителя (О.А.Абдуліна, Г.П.Касянович, С.О.Сисоєва, Є.С. Барбіна, Т.С. Кошманова); різноманітні аспекти педагогічних технологій у професійно-педагогічній підготовці (І. Богданова, Д. Богданов, О. Дубасенюк, Б. Свирида, Л. Костельна, Т. Царегородцева та ін.); вивчення біномних мов (В. Посвенскене, В. Титова та ін.); формування окремих якостей особистості (Т. Алексеєнко, В. Зінкевичу, Т.

Мишковська, П. Стефаненко та ін.), ресурсне забезпечення інформацією педагогічних кадрів у Франції (І.Жуковський), початкова школа Франції у ХХІ столітті, артистичне виховання учнів у школах і ліцеях Франції в контексті сучасної естетичної теорії, нові тенденції у підготовці вчителів Франції (Л. І. Зязюн), система освіти у Франції (Г.Єгоров, К. Корсак, Л.П. Пуховська), соціалізація шкільної молоді засобами громадянської освіти: французький досвід, формування змісту навчальних програм для сучасних французьких коледжів (Н.Лавриченко), педагогічні дослідження у системі професійної підготовки вчителів у Франції (В. Минько), формування готовності до науково-дослідницької діяльності у майбутніх вчителів Франції (О.В. Романенко).

Викладацький склад вищих навчальних закладів розділяється на чотири великі категорії: 1) викладачі-дослідники (науковці); 2) викладачі другого рангу; 3) тимчасовий викладацький склад; 4) здобувачі.

Працівники освіти є державні службовці. Національна освіта набирає на службу своїх працівників шляхом конкурсів. У Франції нараховується 31 Університетський інститут підготовки вчителів.

УППВ ставить перед собою такі завдання: 1) Розвивати систему навчання державній та іноземним мовам. 2) Приділяти належну увагу вихованню та навчанню у сфері мистецтв. 3) Розширювати практичні плюрдисциплінарні знання та вміння. 4) Розвивати інформаційні технології та виявляти тісні взаємозв'язки між різними навчальними дисциплінами. Увесь персонал УППВ – це державні службовці: керівний склад, викладачі різних ступенів, члени інспекційного корпусу та інші категорії державних службовців. Спеціальності, з яких готуються викладачів в УППВ: гуманітарні, мови, наукові дисципліни, дисципліни мистецтва, дисципліни двозначні, технологічні дисципліни. [5]

Більша частина працівників державного сектору освіти перебувають на державній службі та користуються статусом державних службовців. Усі державні службовці розподіляються між трьома категоріями: А, В та С в залежності від їхньої кваліфікації та рівня освіти. При цьому усі вони розподіляються за функціональними групами, які називаються корпусами з особливим статусом.

Зарахування до складу корпусу відбувається шляхом: а) відбору за конкурсом, (зазвичай проводяться два конкурсу: відкритий, в якому беруть участь особи, що відповідають певним віковим та професійним вимогам; та закритий, в якому беруть участь службовці одного чи декількох корпусів); б) занесення у список обліку кандидатів для переведення до більш високого корпусу (у даному випадку просування по службі залежить від встановленої квоти; зазвичай вона ставить 1/5 від загальної кількості працівників, які набираються шляхом конкурсу). [4]

Кожний корпус державних службовців розподіляється у свою чергу на декілька рангів. Службовий ранг державного службовця визначає його місце у адміністративній ієрархії та дає йому право займати певну посаду. Кожному державному службовцю присвоюється певний ранг, кожен службовець певного рангу призначається на певне постійне місце служби, передбачене бюджетом.

Присвоєння рангу та призначення на посаду будь-якого службовця здійснюється різними адміністративними актами. Кожен ранг включає у себе декілька ешелонів. Кожний ешелон характеризується певним показником за яким нараховується основний посадовий оклад. Підвищення ешелону відображає просування по службі, яке відбувається автоматично після досягнення певного стажу роботи. Для деяких службових категорій працівників, наприклад, педагогів, просування по службі може здійснюватися чи після досягнення певного стажу роботи, чи за поданням керівництва. Для кожного з цих видів просування встановлюється певна пропорція.

Працівники, що перебувають на державній службі, створили ряд консультативних органів: а) паритетні адміністративні комісії чи С.А.Р. які виступають з пропозиціями щодо, наприклад, просування по службі чи переведення державного службовця до якого-небудь іншого місця; вони ж грають роль дисциплінарної ради; б) паритетні технічні комітети чи С.Т.Р., які виступають з пропозиціями щодо організації та функціонування різних структур та зміни статутних правил; в) С.А.Р. та С.Т.Р. функціонують на національному, регіональному та департаментському рівнях.

Адміністративні працівники забезпечують управління системою національної освіти на всіх рівнях: а) центральна адміністрація; б) зовнішні служби: Ректорат та інспекція учбового округу; в) учбові заклади.

Працівники, що займаються проблемами освіти, виховання, документації та орієнтації, виконують виховальні та педагогічні функції. Проблемами учнів займаються також робітники соціально-медичних служб. Технічний та службовий персонал несе відповідальність за підтримку та функціонування в цілому усього комплексу систем інфраструктури. [2]

Становище працівників систем національної освіти визначається зараз надмірним розподілом за „категоріями”. Особливо різко це виявляється серед працівників учбових закладів середньої освіти.

Дошкільна та початкова освіта: вчителі мають поступово замінюватися викладачами шкіл (категорія викладачів А, заснована постановою від 01.08.91г.).

Викладачі шкіл приймаються на роботу: 1) учбовим округом шляхом проведення відкритого конкурсу; 2) департаментом шляхом проведення закритого конкурсу; 3) шляхом внесення у список професійної придатності.

Їх учбове навантаження складає на тиждень 27 годин (26 годин викладання + 1 година, чи 36 годин на рік педагогічної роботи чи присутності на педагогічних радах та участі у радах школи). [3]

Відкритий конкурс існує з початку 1992р. для кандидатів, які на день їх включення у списки мають ступень ліценціата чи рівноцінний вчений ступень. Професійна підготовка протягом та підвищення кваліфікації протягом в 1 рік (=1-й рік F.P.) проводяться в I.U.F.M.

Кандидати, що пройшли конкурс зараховуються шкільними викладачами-стажерами та проходять професійну підготовку протягом 1-го року (2-й рік навчання F.P.), яка включає в себе теоретичні та практичні заняття, що організує I.U.F.M. По закінченню стажировки їм видається диплом шкільного викладача (=C.A.P. за класом вчителя школи). Закритий конкурс проводиться з початку 1993р. департаментом. У цьому конкурсі можуть брати участь штатні вчителі, які

мають практичний стаж роботи у 3 роки на 1 вересня учбового року, коли був складений даний список.

Існують вчителі зі статусом викладача спеціальних предметів: 1) вчителя, які займаються дітьми, що страждають певними відхиленнями у розвитку; 2) вчителя-наставники, які приймають участь у практичній підготовці вчителів; 3) вчителя-наставники, які спеціалізуються у галузі фізичної та спортивної підготовки, музичного виховання, пластичних видів мистецтв, іноземних мов та регіональних культур, технологій і т.п.; 4) шкільні психологи, які проводять одночасно заходи з попередження та виявлення відхилень у розвитку.

Викладачі професійно-технічних ліцеїв першого ступеню, в основному у класах з підготовкою для отримання свідоцтва о професійній освіті (С.А.Р.) та диплома о професійній освіті (В.Е.Р.). Викладачі ліцеїв другого ступеню викладають у класах з підготовкою для отримання ступеню бакалавра.

Учбове навантаження на тиждень: викладачі першого ступеню: 21 година на загальноосвітню підготовку та теоретичну професійну підготовку; 26 годин на практичні заняття; викладачі другого ступеню: 21 година – але 26 годин, якщо викладачі проводять практичні заняття. [5]

Технічні викладачі керівники практичних занять зобов'язані під управлінням керівника учбового закладу займатися організацією та координацією професійної освіти; вони відповідають за матеріальну та педагогічну підготовку у майстернях; вони завідують практикою на підприємствах. Їхнє учбове навантаження на тиждень складає 39 годин, вони отримують зарплатню на рівні кваліфікованих викладачів. Під управлінням керівника учбового закладу технічний викладач чи керівник практичних занять організує та координує технічне навчання, здійснює управління майстернями, завідує практикою на підприємствах. Він повинен мати свідоцтво о професійній освіті з правом викладання технічних знань (вища освіта) С.А.Е.Т., його зарплатня прирівнюється до зарплатні агреже. Звання агреже дається після отримання диплома „метріз”. Учбове навантаження викладачів агреже на тиждень складає: 1) літературні та наукові дисципліни – 15 годин; 2) художнє та технічне навчання – 17 годин; 3) підготовчі класи – 12 годин.

Категорія дипломованих викладачів має: 1) Свідоцтво об освіті з наданням звання викладача повної середньої школи (CAPES), 2) Свідоцтво об освіті з наданням звання викладача технічного забезпечення (CAPET), 3) Свідоцтво об освіті з наданням звання викладача фізичного та спортивного виховання (CAPEPS). CAPES, CAPET та CAPEPS видаються після проходження конкурсу.

Їх учбове навантаження складає 18-20 годин на тиждень.

Асистенти – універсали в педагогіці – виконують функції з нагляду за учнями, з навчання та ведення документації та працюють практично у всіх учбових закладах. Це єдиний корпус де існує безконкурсний набір. Їх учбове навантаження складає 36 годин на тиждень у якості наглядачів, а одна учбова година дорівнює двом годинам роботи наглядачів. [4]

Таким чином, на прикладі організації роботи працівників освіти Франції ми можемо зазначити які фактори та особливості позитивно впливають на якість освіти. А саме - статус державного службовця, конкурсний відбір, чітке коло обов'язків, широке навчальне стажування, порівняно невелике педагогічне навантаження.

Література

1. "Освітня мережа України", http://www.ednu.kiev.ua/index_u.htm
2. «Франція», Le Ministère des Affaires étrangères. «Интердиалект + », М., 1999. – Р. 12-18.
3. Ancel F. Le succès croissant de la validation des acquis professionnels dans l'enseignement professionnel s'est confirmé en 2001 Note d'information : jan. 2003. – N°03-04. – Р. 1-4.
4. Caboche A. Aperçu du système éducatif français. – Paris, Ciep, 1992. – 161 p.
5. Cahuzac R.-D., Jean-Paul, Doriath B. Les dispositifs de formation en alternance au collège rapport à Monsieur le ministre de la Jeunesse, de l'Education nationale et de la Recherche. Paris : Ministère de la Jeunesse, de l'Education nationale, 2003.– 43 p.